

YTTRANDE 2015-07-06

Dnr N2015/2989/HL

Näringsdepartementet

103 33 Stockholm

Betänkande av *Utredningen Service i glesbygd* SOU 2015:35

Sammanfattning

U LAND välkomnar förslaget om ett mer långsiktigt stöd för kommersiell service på landsbygden.

Vi instämmer i förslaget men vill peka på fyra punkter som vi anser bör beaktas i det fortsatta arbetet:

1. **Stabilitet och långsiktighet** är en förutsättning för att stödet ska vara verkningsfullt och bidra till en bred samhällsutveckling på landsbygden i vidare mening.
2. Vi anser att stödet genomgående bör benämnas "**ersättning**" eftersom det skickar viktiga signaler om bland annat långsiktigheten i satsningen.
3. Urvalskriterierna för stödet bör än tydligare utgå från ett **tillgänglighetsperspektiv**, där utgångspunkten bör vara de personer som har svårast att ta sig till ett serviceställe, t.ex. unga, äldre, asylsökande. Service på nära håll är viktigast för de personer som inte har regelbundna ärenden till en tätort, samt för de personer som inte har tillgång till bil/båt.
4. **Statliga bolag och grossister/detaljhandel** har viktiga roller och ett ansvar för att mindre aktörer ska kunna bedriva kommersiell service på ett långsiktigt sätt.

Kommentarer till

Författningsförslag Syfte och allmänna förutsättningar för stöd

1 § och 10 §

Stabilitet och långsiktighet är en förutsättning för att det ekonomiska stödet till kommersiell service ska vara verksamt. Vi befarar att formuleringen i 1 § "*Stöd enligt denna förordning får lämnas i den utsträckning det finns medel.*" riskerar att bidra till ett mer kortsiktigt förhållningssätt, där stödet riskerar att dras in vid ekonomiskt kärva tider. Vi anser också att tidsperioden för prövning av stödet bör vara längre, exempelvis tre år (10 §), då många av de aktörer som bedriver kommersiell service är små, och där en årlig prövning kan bidra till en ökad administrativ börda som tar fokus och tid från huvudsyftet; att bedriva kommersiell service. Eftersom stödet ska bidra till att uppfylla målet för den regionala tillväxtpolitiken "Attraktivitet och tillgänglighet" kan detta också kopplas till forskning kring vad som gör en plats attraktiv för inflyttning och att välja att stanna kvar på en ort. En mer långsiktig satsning på ekonomiskt stöd till kommersiell service kan bidra till att en bredd av mötesplatser på landsbygden skapas, som i sin tur kan bidra till att en plats upplevs som attraktiv. En öppen butik eller servicepunkt kanske inte i sig avgör om en plats är attraktiv eller inte, men är en viktig del i bredare bild och känsla av att det händer något på orten, snarare än att den är på väg att somna in. Här är långsiktigheten, tillförlitligheten och stabiliteten i utbudet på orten en viktig faktor, och utformningen av stödet avgörande.

1 § - 32 §

Vi anser att stödet genomgående i författningsförslaget bör benämnas "**ersättning**". Det skickar viktiga signaler om dels långsiktigheten i satsningen men också om synen på den verksamhet som de kommersiella aktörerna på landsbygden bedriver. De kommersiella aktörerna har en viktig funktion när det gäller tillgången till service i hela landet, inte minst som ombud för statliga bolags verksamheter. "Ersättning" skickar också mer positiva signaler än "stöd" och ger mer känsla av en positiv satsning än konstgjord aning.

9 § och 15 §

Vi anser att urvalskriterierna för stödet än tydligare bör utgå från ett **tillgänglighetsperspektiv**. Service på nära håll är viktigast för de som inte har regelbundna ärenden till en tätort, och som inte har tillgång till bil/båt. Dessa grupper bör vara utgångspunkten när urvalskriterierna tas fram. Dessa grupper kan vara t.ex. unga, asylsökande och/eller äldre. Om ett av syftena med förslaget är att satsa på tillgänglighet bör gränsen på 15 km kompletteras med en mer noggran bedömning som tar hänsyn exempelvis till butikens funktion som mötesplats på orten. Det kan också vara intressant att utreda om det finns en möjlighet att ge butiker som på olika sätt arbetar för att utöka sin tillgänglighet ytterligare stöd.

Kommentar till kapitel 10.2 Möjligheter till samordning av statliga bolags ombudsverksamhet

Vi anser att det är viktigt att i samband med förslaget diskutera **statliga bolags och grossister/detaljhandels roll** i förhållande till aktörer som driver kommersiell service på landsbygden. Statliga bolag har ett samhällsansvar som bör väga tungt när ersättningsnivåer för att utföra tjänster åt dessa ses över. Det bör utgå en rimlig ekonomisk ersättning till den lokala kommersiella aktören för att bedriva service där statliga bolags tjänster ingår. Vi anser att lokala kommersiella aktörer inte ska straffas på grund av avregleringen, där privata företag kan ta marknadsandelar i tätare områden där det är mer lönsamt, medan de statliga bolagen är ålagda att bedriva verksamhet även i glesare och mindre lönsamma områden.

Grossister/detaljhandelskedjor ger också ofta "storköpsrabatt" till större butiker vilket snedvrider konkurrensen ytterligare och försämrar förutsättningarna för mindre aktörer att bedriva kommersiell service.

Här menar vi att staten har ett viktigt ansvar att se över ersättningsnivåer generellt och i detta förslag i synnerhet, så att de kommersiella aktörerna får en rimlig ersättning för de tjänster de bedriver, i synnerhet åt de statliga bolagen. Ett sätt skulle kunna vara att räkna på den faktiska kostnaden (lönekostnader och andra omkostnader) en kommersiell aktör har för att bedriva tjänster åt statliga bolag och anpassa ersättningsnivåer utefter det.

U LAND (Ung på Landsbygden), 2015-07-29